

Inhoudsopgave

Voorwoord	blz. 3
Adres en contactgegevens	blz. 4
Doelgroep	blz. 5
Missie	blz. 6
Visie	blz. 7 en 8
Werkwijze	blz. 9 t/m 16
Uitstroom	blz. 17 en 18
Expertisedeling	blz. 18
Samenwerking met de GGD	blz. 18 en 19
Bijlagen	
-Aanmeldprocedure (korte versie)	blz. 19
-Protocol 'vroegtijdig signaleren van problemen in de moedertaal'	blz. 20

Voorwoord

Wij hebben de dankbare taak om nieuwkomers onze taal en cultuur te leren. Voor veel kinderen zijn wij de eerste school in Nederland en is het een periode die ze vaak nooit meer vergeten. Vanuit deze gedachte voelen we de verantwoordelijkheid en het werkplezier om verschil te maken voor ze. Waar de kinderen ook vandaan komen, welke verhalen ze ook meenemen, wij heten ze op Kindcentrum Mozaïek graag welkom.

U leest nu de *Informatiegids Onderwijs aan nieuwkomers*. In deze gids leggen we graag aan onze ouders, collega's en overige belangstellenden uit hoe we het Onderwijs aan nieuwkomers (OAN) op Kindcentrum Mozaïek hebben georganiseerd. Het is voor ouders handig om te weten dat we de belangrijkste informatie ook tijdens de rondleiding en intake op passende wijze aanbieden.

Onderwijs aan nieuwkomers op Kindcentrum Mozaïek is bedoeld voor kinderen van 6 tot 12 jaar, die korter dan 1 jaar in Nederland zijn en de Nederlandse taal onvoldoende beheersen om aan te sluiten in een reguliere klas. Wij bieden onderwijs aan nieuwkomers uit de gemeente Helmond. Nieuwkomers van 4 en 5 jaar gaan thuisnabij naar het regulier onderwijs. Dat kan dus ook op onze school zijn in een van de reguliere groepen 1-2.

Voor meer informatie over aanmelden voor Onderwijs aan nieuwkomers op Kindcentrum Mozaïek, zie de verkorte versie van de aanmeldprocedure in de bijlage op pagina 19. De aanmeldprocedure is in zijn volledigheid te vinden op onze website www.kc-mozaiek.nl en beschikbaar in meerdere talen.

Kindcentrum Mozaïek biedt naast Onderwijs aan nieuwkomers ook regulier onderwijs. We zijn samen één school. In de algemene schoolgids – beschikbaar op de website – kan u de volledige informatie vinden over Kindcentrum Mozaïek. Deze Informatiegids richt zich specifiek op het Onderwijs aan nieuwkomers en gaat daar dieper op in.

Als we in deze informatiegids het over ouders hebben, dan bedoelen we ook stiefouders, pleegouders en andere verzorgers van het kind.

Mocht u na het lezen van de informatiegids nog vragen hebben, dan beantwoorden we die graag. We zijn bereikbaar via de contactgegevens op pagina 4 van deze Informatiegids.

U bent van harte welkom.

Adres en contactgegevens

Kindcentrum Mozaïek

Straat: Nieuwveld 61

Postcode: 5702HW

Plaats: Helmond

Telefoon: 0492 525 177

E-mail: directie@kc-mozaiek.nl (directie)
p.nijhof@qliqprimair.nl (coördinator nieuwkomersonderwijs)

Website: www.kc-mozaiek.nl

BRIN: 10FM

Het BRIN-nummer is voor zowel Onderwijs aan nieuwkomers als de groepen 1 t/m 8 hetzelfde.

Doelgroep

Onderwijs aan nieuwkomers is bedoeld voor kinderen van 6 tot 12 jaar, die korter dan 1 jaar in Nederland zijn en de Nederlandse taal onvoldoende beheersen om aan te sluiten in een reguliere klas. Nieuwkomers van 4 en 5 jaar gaan thuisnabij naar het regulier onderwijs. Dat kan dus ook op onze school in een van de reguliere groepen 1-2. De meeste nieuwkomers op Kindcentrum Mozaïek wonen in de wijken om school (postcodegebied 5702) en de aangrenzende wijken (met postcode 5701). Veel kinderen stromen intern door van Onderwijs aan nieuwkomers naar het regulier onderwijs en maken op Kindcentrum Mozaïek de basisschoolperiode af.

Kindcentrum Mozaïek is gevestigd in de wijk Helmond-Noord. Het is een multiculturele wijk waar ook veel tweede en derde generaties wonen van migranten uit o.a. Marokko, Turkije en Polen. Binnen alle groepen is er sprake van superdiversiteit als je kijkt naar nationaliteit, taal, religie en culturele achtergrond: er zijn steeds meer kinderen met een andere achtergrond dan de Nederlandse.

Er zijn verschillende push- en pullfactoren om te migreren. Deze zijn vaak van invloed op hoe je het land van herkomst verlaat, wat je perspectief in Nederland is en met welke beginsituatie je op school start. Hier hebben we op Kindcentrum Mozaïek oog voor en waar nodig stemmen we daar op af met de informatievoorziening en ondersteuning voor het kind en de ouders. Als je kijkt naar de migratieachtergrond van de nieuwkomers die instromen op Kindcentrum Mozaïek kunnen we de volgende groepen typeren:

- Internationale werknemers
- Vluchtelingen
- Mensen met familiale redenen om te verhuizen

Als Helmondse school hebben we te maken met de schaa sprong van Brainport Eindhoven. Dat betekent dat er veel internationale werknemers naar onze regio komen. Op Kindcentrum Mozaïek zien we binnen het Onderwijs aan nieuwkomers een toename van ouders die zich kenmerken als kenniswerker, maar verhoudingsgewijs zijn er meer kinderen van ouders die werken in de productie, dienstverlening of bouwsector. Deze werknemers worden vaak omschreven als arbeidsmigranten en komen voornamelijk uit Oost-Europese landen. De vluchtelingen komen de laatste jaren het meest uit de landen Oekraïne, Syrië en Turkije. Er is in Helmond een centrale opvang voor Oekraïners, maar er is geen asielzoekerscentrum (AZC) voor andere vluchtelingen. De Syrische, Turkse (en andere) vluchtelingen hebben in de meeste gevallen een tijdelijke verblijfsstatus en een huis toegewezen gekregen in Helmond. De kinderen komen dan naar onze school. Verder zien we mensen uit Marokko, Turkije en de Nederlandse Antillen terugkeren naar Nederland met kinderen die hier voor het eerst komen wonen.

In de wijk Helmond-Noord worden een aantal buurten aangemerkt als aandachtsgebied vanwege de sociaaleconomische kenmerken van de bevolking. Voor veel kinderen op onze school geldt dat de samenleving ingewikkeld en complex is en niet altijd veilig en toegankelijk. Verder kent de wijk een oververtegenwoordiging van laaggeletterde burgers in vergelijking met de rest van Helmond en het Nederlandse gemiddelde. De sociaaleconomische en demografische kenmerken zijn hier ook op van invloed, zoals o.a. het opleidingsniveau van de mensen.

Missie

Kindcentrum Mozaïek wil een school zijn, die onze doelgroepkinderen voorbereidt op het goed kunnen functioneren in een snel veranderende maatschappij. We willen dit doen in een veilige omgeving waar kinderen en volwassenen respectvol met elkaar omgaan. Ieder voelt zich verantwoordelijk voor zichzelf, de ander en de omgeving. We bieden onze kinderen, vanuit hun eigenaarschap, ruimte en hulp bij het ontwikkelen van hun zelfstandigheid, talenten en sociale vaardigheden, zodat ze klaar zijn voor hun toekomst als sociaal wereldburger.

Als speciale opdracht hebben we als Kindcentrum Mozaïek het begeleiden van nieuwkomers. Met Onderwijs aan nieuwkomers (OAN) willen we kinderen die nieuw zijn in ons land een veilige plek bieden, waar zij met plezier de Nederlandse taal en (school)cultuur leren. We zien het als onze opdracht om nieuwkomers een sterke basis in de taal en (leer)gedrag mee te geven, waarmee ze zelfredzaam worden en kunnen doorstromen naar het regulier onderwijs. Hierbij hebben we specifiek aandacht voor het welbevinden en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Het is belangrijk dat de kinderen in een ander land en nieuwe omgeving veilig kunnen 'landen'. We willen de nieuwkomers helpen om te laten zien (en verwoorden) wie ze zijn, wat ze voelen en wat ze denken. Vanuit respect voor ieders identiteit bouwen we relaties met elkaar op en zorgen we samen voor een goede sfeer. Vertrouwen en veiligheid zien we als voorwaarden voor te kunnen leren. We werken op Kindcentrum Mozaïek aan dit proces vanuit de volgende kernwaarden:

- We zijn verschillend en gelijk
- We leren van elkaars achtergronden
- We zijn nieuwsgierig zonder te oordelen

We zien onze superdiverse schoolpopulatie als kans om kinderen te leren wat identiteit, diversiteit, solidariteit en gelijkheid zijn. Hiermee willen we de denk- en handelwijze van de nieuwkomers ontwikkelen, zodat ze uitgroeien tot sociale wereldburgers.

Visie

Op Kindcentrum Mozaïek investeren we in de landingsfase van nieuwkomers. Het is belangrijk om in deze fase informatie uit te wisselen en elkaar te leren kennen. We zijn ons er van bewust dat kinderen en ouders vanuit een ander referentiekader en met verschillende verwachtingen op school starten. Het komt ook regelmatig voor dat er nog geen schoolervaring is opgebouwd. Daarom leggen we uit welke rollen en taken de school heeft, maar ook wat we van de ouders en kinderen verwachten. We zien het in de samenwerking met ouders als een gemeenschappelijk belang dat het met het kind goed gaat. Dat zien we als de kern van het educatief partnerschap. Voor gezinnen met een complexe thuissituatie (bijvoorbeeld door armoede, huisvesting of opvoedingsvraagstukken), willen we laagdrempelig zijn als zij een hulpvraag hebben. Via de mogelijkheden en het netwerk van school kunnen ouders vaak passende ondersteuning vinden voor de knelpunten die er zijn. We vinden het belangrijk als school om hierin te investeren en zo ontwikkelkansen voor nieuwkomers te vergroten en bij te dragen aan meer kansengelijkheid.

Wij zijn een Traumasensitieve school. Veel van de kinderen binnen het regulier onderwijs en het Onderwijs aan nieuwkomers hebben een ingrijpende gebeurtenis meegemaakt, die kan leiden of heeft geleid tot een trauma. We weten dat een (onverwerkt) trauma dagelijks impact kan hebben op het dagelijks leven van kinderen. Vanuit deze bewustwording willen we met onze benadering de negatieve effecten van trauma verkleinen en er voor zorgen dat kinderen beter in staat zijn om tot leren te komen. Een positief en veilig schoolklimaat is daarbij de belangrijkste voorwaarde. Daarom bieden we in onze omgeving structuur en voorspelbaarheid. De kinderen krijgen veel positieve waardering en we werken aan het zelfvertrouwen en onderlinge relaties. We leggen sociale regels uit en zijn zelf een rolmodel. Van traumasensitief lesgeven profiteren op deze manier alle kinderen, of zij nu wel of niet met stressvolle levensomstandigheden te maken hebben of hebben gehad. Alle professionals op Kindcentrum Mozaïek zijn getraind om stressklachten bij kinderen te signaleren en daar op een ondersteunende manier mee om te gaan, zodat het stressniveau gedurende het contact kan dalen en de veerkracht kan groeien. In het proces checken we onze aannames door het kind te observeren en vragen te stellen. De informatie die we van de ouders krijgen is ook belangrijk. Wanneer we de wortels van het kind beter leren kennen, kunnen we het proces beter voeden.

Op Kindcentrum Mozaïek zien we meertaligheid als een kracht. Als de ene taal zich ontwikkelt, wordt het onderliggende taalvermogen uitgebreid, wat een positief effect heeft op het leren van de andere taal / talen. We vinden het belangrijk om te onderzoeken hoe de verwerving van de eerste taal verloopt, omdat deze van invloed is op de NT2-ontwikkeling. Om dit te kunnen doen hebben we het *protocol vroegtijdig signaleren problemen in de moedertaal* ontwikkeld (zie bijlage 2 op blz. 19). Naast het onderzoeken willen we de eerste taal van het kind verwelkomen, omdat we het als deel van de identiteit zien. In de vorm van translanguaging gebruiken we alle talen om het zelfvertrouwen, de motivatie en de leerprestaties te vergroten.

We geloven dat je een nieuwe taal vooral ontwikkelt in interactie met elkaar en daarom stimuleren we het gebruik van het Nederlands. Het ontwikkelen van communicatieve vaardigheden en het vergroten van de communicatieve redzaamheid krijgt veel aandacht, omdat deze van invloed zijn op het functioneren van het kind. Als professionals ontwikkelen we zelf ook onze communicatieve vaardigheden op het gebied van taalaanbod, taalruimte en feedback. Hierdoor verrijken we instructies en interacties.

We werken thematisch en de onderwerpen passen bij de belevingswereld en actualiteit. Op deze manier sluiten de geleerde woorden aan bij de dagelijkse context van de kinderen en kunnen ze in de praktijk vaker geoefend worden. Door doelen vanuit de verschillende taaldomeinen te integreren tijdens de lessen, gaan we effectiever en efficiënter te werk.

De inhoud van ons onderwijs geven we vorm op basis van de leerlijnen voor nieuwkomers van LOWAN. De doelen stemmen we af op de niveaus van de leerlingen, waarbij het uitgangspunt is om hoge verwachtingen te houden.

Werkwijze

Educatief partnerschap

We willen vanaf de eerste kennismaking nieuwkomers een warm welkom geven. Dit doen we door het kind en de ouders in de eigen taal te verwelkomen, de tijd voor ze te nemen tijdens de intake en gedurende de rondleiding te laten zien hoe we diversiteitssensitief werken. We vinden het belangrijk dat we elkaar goed begrijpen. Daarom zorgen we in samenwerking met ouders en kijkend naar onze eigen mogelijkheden voor de best mogelijke vertaaloptie, indien dat nodig is. Tijdens de intake willen we veel te weten komen over de ontwikkeling van het kind, bijvoorbeeld hoe de verwerving van de eerste taal is verlopen. Daarbij leggen we ouders uit dat dit bedoeld is om het kind beter te begrijpen én te helpen in het ontwikkelproces. Voor het kind is er tijdens de rondleiding praktische informatie en vinden we de ontmoeting met de leerkracht, klas- en taalgenootjes op school belangrijk. In de tweede schoolweek volgt een gesprek met de ouders, het kind en de leerkracht om de start te monitoren en elkaar nog beter te leren kennen. We bieden ook een informatieavond aan met een presentatie in meerdere talen. Hierbij geven we meer uitleg over het Nederlands schoolsysteem, rollen en taken van de ouders en de stimulering van de eerste- en tweedetaalontwikkeling. Verder is er uitleg over de Verlengde schooldag, Boodschappenkaart, Stichting Leergeld en Arbeidsmarktregio Helmond-Peel. Ook leggen we de mogelijkheden uit van JIBB+ om kinderen te laten sporten. Op deze manier willen we stimuleren dat nieuwkomers deelnemen aan de maatschappij en met de ondersteunende mogelijkheden bijdragen aan meer kansengelijkheid. We zien onszelf als school hier een spilfunctie in hebben.

Sociaal-emotioneel leren

We zorgen dat onze kinderen zich gezien voelen. Elke dag worden zij welkom geheten aan de voordeur van school en bij de klas. Dit stukje aandacht is thuis niet overal vanzelfsprekend en we krijgen tevens belangrijke signalen in beeld bij aanvang van de dag. Bij binnenkomst in de klas checken alle kinderen in met hun naamstokje, dat zij in een potje zetten overeenkomend met het gevoel dat zij hebben. Op deze manier leren we de kinderen zich bewust te worden van de gevoelens die ze hebben, deze te delen met anderen en gaandeweg er ook over leren praten in het Nederlands. Verder heeft dit systeem – gebaseerd op de Kleurenmonsters - als functie dat we kunnen monitoren hoe het met de kinderen gaat. Er is door de verhuizing naar Nederland veel veranderd in het leven van de nieuwkomer en vaak hebben ze in het land van herkomst of onderweg ook het nodige meegemaakt. Wij willen het kind beter leren begrijpen en helpen waar we dat kunnen. Daarom zetten we meertalige collega's en vrijwilligers in om in gesprek te gaan met het kind in de moedertaal. Verder nemen we (een aangepaste versie) van de veiligheidsmonitor af. Vanuit de informatie die daaruit voortkomt, doen we interventies om de veiligheid te vergroten, de stress te verminderen en het welbevinden te laten groeien. Dit draagt bij aan het creëren van basisvoorwaarden voor een betere mindset om tot leren te komen.

Bij Onderwijs aan nieuwkomers is het aanleren van omgangsregels en gedragsregels belangrijk. Deze kunnen enorm verschillen met wat kinderen gewend zijn vanuit het land van herkomst. Nieuwe regels maken we visueel en geven we zo veel mogelijk een vaste verbalisering. Het gaat namelijk gepaard met aanleren van Nederlandse woorden, die hierop betrekking hebben. In de klas betrekken we de kinderen bij het maken van klassenregels, zodat ze zich betrokken en meer verantwoordelijk voelen. Pauzes bespreken we voor en na. We modelleren hoe kinderen grenzen kunnen aangeven, om hulp kunnen vragen en problemen kunnen oplossen. In en om de klas oefenen de kinderen het geleerde, waarbij we vanuit nabijheid gewenst gedrag versterken en op

ongewenst gedrag passende interventies toepassen. De leerkracht reageert hierbij vanuit rust en heeft een onderzoekende houding naar waar het gedrag van een kind vandaan kan komen.

Trauma's hebben vooral in de kindertijd effect op de executieve functies, wanneer de hersenen nog in de groei zijn. Daardoor kunnen bepaalde regelfuncties niet goed worden ontwikkeld. Om de executieve functies te verbeteren, ondersteunen we de kinderen door o.a. structuur, voorspelbaarheid, houding en interventies van de leerkrachten. Verder zetten we onderdelen van de methode *Breinhelden* in om de vaardigheden van de kinderen te versterken op dit gebied.

Met het volledige team, zowel regulier als Onderwijs aan nieuwkomers, hebben we een cyclus van studiedagen en cursussen gevolgd om te groeien naar de Traumasensitieve school. Om de kennis te onderhouden blijven we ons verdiepen in relevante achtergronden. Het pedagogisch klimaat en ons handelen staan daarom ook structureel op de agenda van unit-vergaderingen. Nieuwe collega's en stagiaires volgen op Mozaïek in het eerste jaar een interne opleiding om met de nodige kennis op onze school te starten en Traumasensitief te werken. Schoolbreed hebben we om het Traumasensitief lesgeven te borgen een *Handboek* ontwikkeld. In dit handboek staat nog meer beschreven over onze visie en werkwijze ten aanzien van het sociaal-emotioneel leren.

Burgerschap

Op Kindcentrum Mozaïek geloven we dat ieder kind ertoe doet en recht heeft op een plek waar het zich gezien, gehoord en gewaardeerd voelt. In onze diverse schoolgemeenschap groeien kinderen op met verschillende culturele achtergronden, gezinssituaties en levenservaringen. Juist deze rijkheid aan perspectieven zien wij als een kracht én als een verantwoordelijkheid. Wij bereiden onze leerlingen voor op een samenleving die vraagt om begrip, weerbaarheid, samenwerking en kritisch denken. We leren kinderen om met respect om te gaan met verschillen, om hun eigen stem te vinden én om open te staan voor die van anderen.

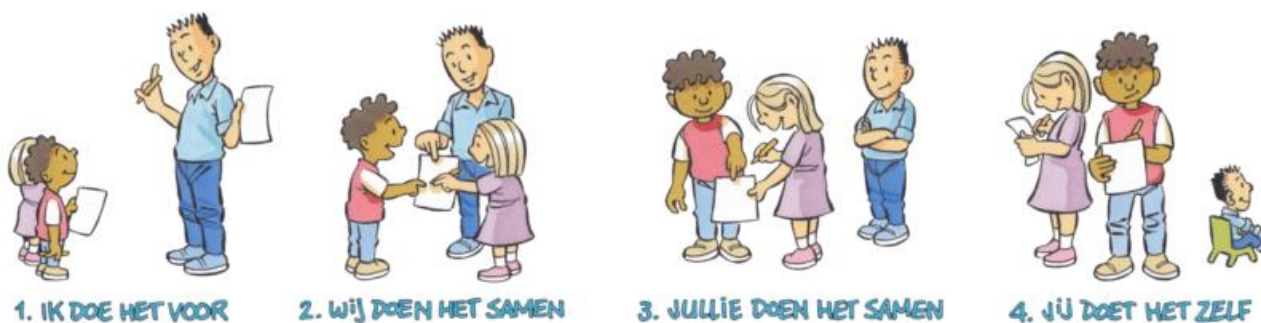
Voor nieuwkomers is burgerschap een belangrijk onderwerp, omdat ze een nieuwe omgeving leren kennen. Burgerschap is bij ons daarom ook niet iets wat alleen in de les gebeurt. Het is verweven in ons dagelijks handelen, de manier waarop we met elkaar omgaan, omgaan met conflicten en keuzes maken. Natuurlijk is er ook een gestructureerd lesaanbod. Vanuit de *Bouwstenen Burgerschap vanuit SLO* hebben we een koppeling gemaakt met onze taalmethode *Wereld vol woorden*. Op deze manier bieden we burgerschapsdoelen zo veel mogelijk binnen het taalthema aan. Deze integrale aanpak is het meest effectief: de taal is een belangrijke voorwaarde om de doelen te kunnen bereiken. Er zijn ook burgerschapsdoelen die onvoldoende verbonden zijn met de thema's. Die doelen bieden we tijdens speciale lessen aan. In een jaarkalender hebben we de thema's van *Wereld vol woorden* gekoppeld aan de bouwstenen van Burgerschap en is duidelijk gemaakt welke doelen los van het thema aangeboden worden.

Didactiek

Onze lessen geven we vorm vanuit het principe van Effectieve directe instructie (EDI). Dit model biedt in combinatie met het toepassen van coöperatieve werkvormen veel kansen tot interactie. Dit sluit aan bij onze visie: taal leren door interactie. In elke les zien we elementen van EDI terug, waarmee we het toepassen van het model *niet* als doel op zich willen zien: vorm volgt functie. Door op deze manier inhoud te geven aan de lessen en de taakaanpak, groeien de kinderen in hun zelfstandigheid. Onderstaande afbeelding laat dit duidelijk zien.

MET EDI STAPSGEWIJS NAAR ZELFSTANDIGHEID

Bron: directeinstructie.nl

Leerlijnen

Op basis van de leerlijnen van LOWAN geven we inhoud aan onze lessen. Door de leerlijnen worden we geholpen om bewuste keuzes te maken in wat we de nieuwkomers aanbieden. Er zijn bij nieuwkomers hiaten in het schoolse aanbod in vergelijking met kinderen die altijd Nederlands onderwijs hebben genoten. Het is daarom noodzakelijk te trechteren en te focussen op wat het meest belangrijk is om kansrijk aan te sluiten in het regulier onderwijs. Tegelijkertijd willen we het aanbod zo rijk mogelijk maken voor de nieuwkomer. Per domein zijn door LOWAN de doelen binnen de leerlijn verdeeld en opgebouwd:

- *Voorwaardelijke doelen*: doelen die voorwaardelijk zijn om de minimum- en streefdoelen te kunnen behalen en vormen hiermee de basis.
- *Minimumdoelen*: doelen die alle nieuwkomers in het eerste jaar dat zij onderwijs in Nederland volgen ten minste moeten behalen. Lukt dit niet dan is het erg belangrijk om extra na te gaan welke onderwijsbehoeften de nieuwkomer heeft en waarom deze leerling zich minder snel ontwikkelt m.b.t. desbetreffend domein.
- *Streefdoelen alle leerlingen*: doelen die voor alle nieuwkomers worden nagestreefd tijdens het eerste jaar in Nederland. Dit is de richtlijn wat er van de nieuwkomers dus na één jaar mag worden verwacht.
- *Extra streefdoelen*: doelen voor kinderen die sneller door de leerstof kunnen en/of die over veel onderwijservaring, kennis en vaardigheden beschikken.

Zo kunnen we afstemmen op het niveau van het kind, vooruitkijken naar de volgende doelen en hoge verwachtingen houden voor elk kind. Het streven is dat de nieuwkomers na één jaar onderwijs de *streefdoelen alle leerlingen* beheersen.

Ontwikkelingsperspectief en groepsoverzicht

Alle nieuwkomers hebben een Individueel ontwikkelingsplan (IOP). Het IOP brengt de leerontwikkeling in beeld en helpt bij het planmatig handelen. Als basis voor het bepalen van de ondersteuningsbehoeften gebruiken we de informatie uit de intake en de nulmeting. We onderzoeken o.a. hoe de eerste taalontwikkeling is verlopen en of het kind kan lezen en schrijven in de eigen taal. Vanuit alle informatie brengen we de stimulerende en belemmerende factoren in kaart. Waar nodig zetten we het *protocol voor vroegtijdig signaleren van problemen in de moedertaal* in. Vanuit de intake en nulmeting worden handelingsadviezen gegeven aan de leerkracht, die tevens worden verwerkt bij de beginsituatie in het IOP.

Na een paar weken kiezen we vanuit de LOWAN leerlijnen de inhoudelijke doelen voor de domeinen woordenschat, mondelinge taal, technisch/begrijpend lezen, spelling en rekenen. Deze bepalen het leerstofaanbod. In cycli van 8 weken monitoren we de groei en is er evaluatie. Om de ontwikkeling van de nieuwkomers binnen het IOP inzichtelijk te maken, gebruiken we summatieve en formatieve toetsen. Op basis van het 'Emmens model' zetten we tijdens de beginsituatie een toetslijn klaar i.r.t. (on)geletterdheid, taalgebied en leeftijd. Deze summatieve toetsen zijn gericht om de groei te volgen ten opzichte van de norm én zichzelf. Verder gebruiken we doorlopend formatieve toetsen in de vorm van o.a. observaties en gesprekken. Op deze manier kunnen we de groei binnen de leerlijn en de behaalde doelen per domein weergeven. Door middel van observaties en gesprekken monitoren we de taak/werkhouding en de sociaal-emotionele ontwikkeling. We stellen samen met het kind ook doelen op, die we met de ouders en kinderen bespreken tijdens de kind-oudergesprekken. Een verslag van het gesprek leggen we vast binnen het IOP, zodat alle belangrijke ontwikkelgegevens op één plek verzameld zijn.

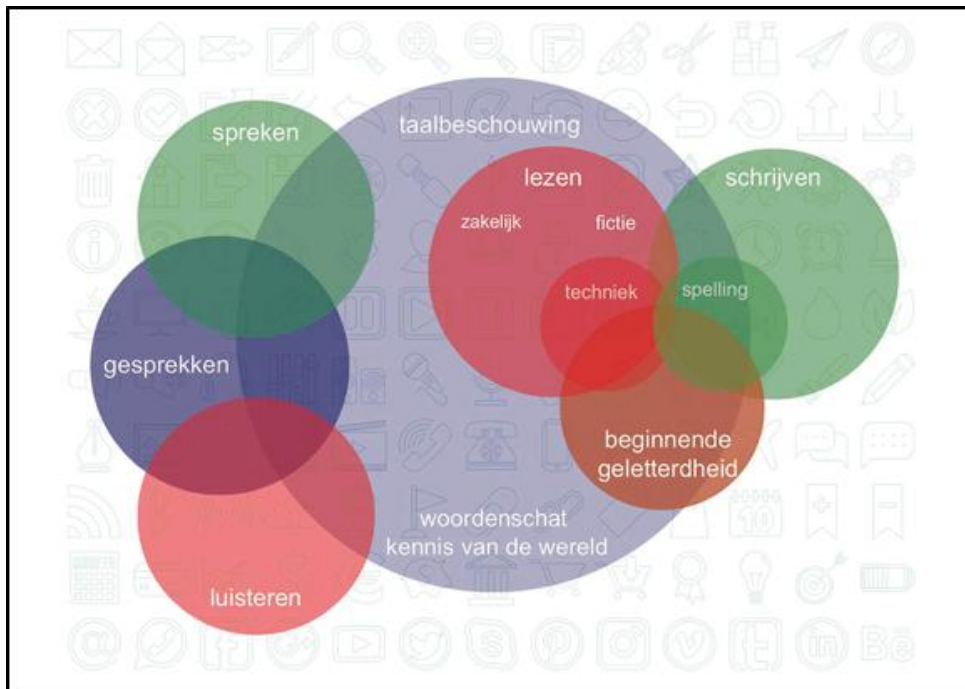
Het is een uitdaging voor de leerkracht om voor alle kinderen het overzicht te behouden wat betreft de leerlijnen en dit te vertalen naar een aanbod. Daarom houden we per domein een Groepsoverzicht bij. Op klasniveau is zo inzichtelijk gemaakt op welk moment en naar welke jaargroep de kinderen uitstromen in verhouding tot de actuele ontwikkelniveaus. Een matrix brengt op groepsniveau in beeld aan welke leerlijnen en doelen de kinderen werken. Met deze informatie kan de leerkracht o.a. niveaugroepen maken en het onderwijs plannen. Verder zijn de ondersteuningsbehoeften van de kinderen vanuit het IOP vertaald naar de ondersteuningsniveaus en voor de groep in een overzicht gezet:

- Ondersteuningsniveau 1: algemene ondersteuning in de groep
- Ondersteuningsniveau 2: extra ondersteuning in de groep door de leerkracht
- Ondersteuningsniveau 3: speciale ondersteuning op school door interne specialist
- Ondersteuningsniveau 4: speciale ondersteuning door externe specialist
- Ondersteuningsniveau 5: begeleidingstraject naar SBO / SO / zorg

Onder de kopjes didactiek en inhoud geven we binnen het Groepsoverzicht per domein weer hoe het onderwijs vorm krijgt. De Groepsoverzichten worden vier keer per jaar ingevuld en bijgesteld. Dit is opgenomen in de cyclus van monitoring binnen het IOP.

Woordenschat

Het woordenschatonderwijs staat centraal in onze werkwijze, omdat het verbonden is met alle leerdomeinen op school. We koppelen het woordenschataanbod aan kennis over de wereld. Thema's vanuit onze methode *Wereld vol woorden* sluiten aan bij de belevingswereld van de kinderen, waardoor woorden betekenisvol en direct toepasbaar worden. Dit helpt de kinderen om te groeien van receptieve beheersing van de woorden naar het productief toepassen in de klas en de omgeving.

Bron: BCO Onderwijsadvies

De bovenstaande cirkels laten zien hoe het woordenschatonderwijs is verbonden met opdoen van kennis van de wereld, waarbij alle taaldomeinen met elkaar worden verbonden.

De focus in ons programma ligt eerst op het leren van de hoogfrequente woorden, die veel voorkomen in de *dagelijks algemene taal* (DAT). Gaandeweg komen steeds meer abstractere en moeilijkere school- en vaktaalwoorden aan bod, die we *cognitief academische taal* (CAT) noemen. Het doel bij uitstroom is dat kinderen vaardig zijn in de dagelijkse taal, zodat ze zelfredzaam zijn op school en actief kunnen deelnemen. Verder zijn ze (passend bij de leeftijd- en ontwikkelingsfase) redzaam in de school- en vaktaalwoorden. Deze zorgen er voor dat kinderen o.a. in staat zijn op eigen niveau instructies te volgen, vragen te stellen en zelfstandig aan het werk kunnen met de stof.

Nieuwe woorden leren we aan op basis van de viertakt van Verhallen: voorbereiden, semantiseren, consolideren en controleren. Het voorbereiden doen we door het creëren van een rijke en betekenisvolle context of situatie. Daar helpen de taalkring, thematafel en/of een experiment bij. Tijdens het semantiseren werken we volgens de vier *uitjes*:

- *Uitleggen*: we leggen de betekenis van het woord uit.
- *Uitbeelden*: we laten het woord zo concreet mogelijk zien (fysiek, plaatje, uitbeelden en de meer abstracte woorden brengen we in context met andere woorden).
- *Uitbreiden*: woorden haken in op het netwerk van eerder geleerde woorden
- *Uitproberen*: zo veel mogelijk woorden brengen we in de praktijk door te doen / ervaren.

Ook zijn er veel woorden waarbij de kinderen het concept vanuit de moedertaal al kennen, maar het Nederlandse label moeten leren. Gedurende de dag herhalen we alle woorden binnen zo veel mogelijk verschillende contexten. Daarbij laten we ook regelmatig een woord vertalen naar de moedertaal om het meertalig bewustzijn te benutten en te ontwikkelen.

Mondelinge taal

Het werken aan de communicatieve vaardigheden van de kinderen zien we als de basis om (beter) te leren luisteren en spreken. Denk hierbij aan o.a. een goede zit- en luisterhouding, het richten van de aandacht en het actief leren luisteren. Bij het spreken vinden we het belangrijk dat een kind het vertrouwen voelt en de ruimte durft te nemen om te spreken. Van daaruit bieden we passende steun op woord-, zins- en verhaalniveau. Tijdens gesprekken merken we dat kinderen vaak iets willen vertellen, maar in het Nederlands nog niet goed weten hoe. Zij missen woorden of kunnen de zin nog niet goed opbouwen. We brengen kinderen graag in deze *zone van naaste ontwikkeling*, omdat ze op dit punt met de juiste steun veel kunnen leren. We helpen ze door de techniek van *Volgen-Aanpassen-Toevoegen* (VAT) toe te passen. Daarbij volgen we wat kinderen doen en zeggen, herhalen dit in de juiste vorm (aanpassen) en voegen daar nieuwe taal aan toe. Al pratend bouwen we een brug tussen wat ze al weten en wat nog niet weet. Op deze begeleiden we de taalproductie en verrijken we de taal van onze kinderen.

In het begeleiden van het taalleerproces van de kinderen blijven we als professionals ook onze eigen communicatieve vaardigheden ontwikkelen. Om de kwaliteit van de interactie in de groep te verhogen, werken we aan vaardigheden op de gebieden taalaanbod, taalruimte en feedback. In het zelf ontwikkelde TOii-boekje (TOii = Taalontwikkeling in interactie) zijn deze vaardigheden in kaarten uitgewerkt. De taalexperts en logopedisten op school zijn beschikbaar om leerkrachten te begeleiden op het gebied van vaardigheden en aanbod in de klas. Dat geldt ook voor de kinderen die extra ondersteuning nodig hebben op het gebied van de mondelinge taalvaardigheid en woordenschat. Zij kunnen in de Taalwerkplaats passende en specialistische hulp krijgen. De Taalwerkplaats is een rijke taalleeromgeving waar logopedisten en taalspecialisten met de kinderen aan specifieke doelen en ondersteuningsbehoeften op het gebied van taal werken.

Klankenonderwijs

Kinderen komen van overal ter wereld naar onze school toe en de taal die ze spreken klinkt vaak anders dan het Nederlands. De klankproductie gebeurt soms fysiek ook op een andere manier. Daarom is goed klankenonderwijs van belang. Het is een belangrijke voorwaarde bij andere domeinen, zoals het (aanvankelijk) lezen, spelling en de woordenschat. Op onze school staan structureel klankenlessen op het lesprogramma, waarbij we aandacht hebben voor de auditieve discriminatie en uitspraak oefeningen. Elke week staan twee klanken centraal en deze worden in een bepaalde opbouw aangeboden. In het begin zijn de lessen door de leerkracht gestuurd en later kunnen meer interactieve werkvormen toegepast worden om de klanken te oefenen. We zetten Taal in blokjes in om de kinderen te helpen de klanken te verbinden aan de tekens. Door de kleuren doorzien ze sneller hoe woorden in elkaar zitten. De aanpak van *Taal in blokjes* is methode-onafhankelijk toe te passen en gebruiken we ook bij het leren lezen en spellen.

Lezen

We vragen tijdens de intake of een kind geletterd is en in welke taal. We onderzoeken vervolgens tijdens de nulmeting hoe de klank-tekenkoppeling is en op welk niveau ze lezen in de eigen taal. We kunnen met speciaal daarvoor ontwikkeld materiaal fonetisch meelesen en de beginsituatie in kaart brengen. Als kinderen in de eigen taal hebben geleerd om te decoderen (groepen letters koppelen met corresponderende klanken), dan helpt dat bij het leesproces in een andere taal. We stimuleren altijd het lezen in de eigen taal. Dit doen we door de meertalige boekencollectie op onze school en ouders voor te lichten over het belang van (voor)lezen in de eigen taal. Het klankenonderwijs – zoals onder het gelijknamige kopje hierboven beschreven - vormt de basis voor het leren lezen bij Onderwijs aan nieuwkomers. In de fase van het aanvankelijk lezen zetten we ook de materialen van Veilig leren lezen in. Bij het voortgezet lezen / technisch lezen gebruiken we Vloeiend & Vlot boekjes van Estafette. We werken van woordniveau, naar zinsniveau en tekstniveau toe. Hierbij gebruiken we vaak de werkvorm voor-koor-door bij. Voor het begrijpend lezen zetten we zo veel mogelijk rijke teksten in, die aansluiten bij het thema. Op deze manier worden het technisch lezen, begrijpend lezen, mondelinge taalvaardigheid en woordenschat geïntegreerd aangeboden. Aanvullend gebruiken we o.a. materialen van Nieuwsbegrip om te werken aan de doelen van het begrijpend lezen. We vinden het erg belangrijk om het leesplezier bij kinderen te vergroten. Dit doen we door activiteiten als de voorleesdagen, Kinderboekenweek of een bibliotheekbezoek met de klas. Maar ook door structurele activiteiten als voorlezen in de klas, zorgen voor een passend en rijk leesboekenaanbod en aantrekkelijke leesplekken in de klas.

Spelling

Het spellingonderwijs hangt nauw samen met het klankenonderwijs. De juiste grafemen koppelen aan de klanken krijgt veel aandacht en is voorwaardelijk om goed te kunnen spellen. We leren de spellingregels aan de hand van de methode *Staal*, waarbij de meeste kinderen alleen de categorieën met bijbehorende verbalisering en visualisering aangeboden krijgen. Na de instructie (waarbij de leerkracht de denkstappen veel modelt) oefenen we het spellen met korte dictees. In het spellingsproces hanteren de kinderen de routine van: luisteren, nazeggen, hakken, categorie bepalen, opschrijven en nakijken. Bij de stap 'nazeggen' gaan we goed na of de kinderen de klank goed reproduceren. Dat is extra belangrijk wanneer kinderen de woorden die ze gaan spellen nog niet kennen, omdat ze vanuit de verklanking en de denkstappen moeten handelen zonder verdere houvast.

Rekenen

De beginsituatie van de nieuwkomers is uiteenlopend, kijkend naar niveau, strategiegebruik en de rekentaal. We brengen daarom eerst het niveau in kaart tijdens de nulmeting. Gedurende de eerste periode investeren we veel in de rekentaal en automatiseren de kinderen veel. Op deze manier creëren we voorwaarden voor de kinderen om de instructie goed te kunnen volgen en nieuwe bewerkingen te leren. We werken bij nieuwe stof volgens het handelingsmodel om stap voor stap toe te werken van informeel naar formeel rekenen:

1. Informeel handelen (doen)
2. Voorstellen – concreet (afbeelden van de werkelijkheid)
3. Voorstellen – abstract (de werkelijkheid presenteren in een denkmodel)
4. Formeel handelen (formele bewerkingen uitvoeren)

Bij nieuwe leerstof leggen we uit wat het getal of de bewerking in de praktijk betekent. Dat doen we door tijdens de instructie concreet materiaal te gebruiken en het voor de kinderen inzichtelijk te maken en/of het ze zelf te laten ervaren. Bij de uitleg van de bewerking geven we hier expliciet taal aan. Het uitbreiden van de school- en vaktaalwoorden is erg belangrijk voor nieuwkomers. Om de stap te maken van het informeel handelen naar concreet handelen, maken we gebruik van representaties van werkelijke objecten en situaties (o.a. foto's). In deze fase kunnen we ook Numicon inzetten. Dit materiaal maakt de getallen concreet, doordat de kinderen ze zien, voelen en er handelend mee te werk gaan. In de volgende fase werken we met abstractere presentaties in meer wiskundige denkmodellen, denkend aan o.a. een getallenlijn. Dan komen de formele bewerkingen aan bod: sommen maken met betekenisvolle getallen.

Uitstroom

Het moment van doorstroom is maatwerk. De meeste kinderen hebben één tot anderhalf jaar nodig voor ze er klaar voor zijn om door te stromen. Kinderen die te maken hebben met trauma zien we vaker een langere landingsperiode nodig hebben, waardoor het effectief leren van de Nederlandse taal wat later op gang komt. Er zijn aan de andere kant ook kinderen die de taal juist snel oppikken, zelfredzaam worden en daardoor eerder doorstromen naar een reguliere klas. Uitgangspunt is dat we per kind en per situatie bekijken wat het beste is m.b.t. de ontwikkeling. Bij dit proces betrekken we de ouders en de beoogde school van uitstroom. Belangrijke informatie over de beginsituatie, de ontwikkeling en het perspectief leggen we vast in het Ontwikkelingsperspectief (IOP). Alle nieuwkomers op onze school hebben een IOP.

Wanneer een leerling bij Kindcentrum Mozaïek uitstroomt, willen we de ontvangende school een zo compleet mogelijk beeld geven. Met het IOP van Onderwijs aan nieuwkomers kan u per periode en op het moment van uitstroom de niveaus zien. Ook zijn de ondersteuningsbehoeften van het kind weergegeven en delen we handelingsadviezen. Bij de doorstroom naar regulier basisonderwijs geven we een advies voor een jaargroep. Op de laatste pagina van het IOP-document bieden we onze collega's algemene handelingsadviezen hoe het begeleiden van nieuwkomers / NT2-leerlingen ingericht kan worden op de ontvangende school. Waar nodig en mogelijk bieden we nazorg, bijvoorbeeld wanneer de overstap naar de nieuwe school voor het kind (en ouders) erg complex is. Naast het dossier en de warme overdracht zijn er ook mogelijkheden tot expertisedeling (meer informatie onder het kopje 'expertisedeling' op blz. 16 in deze informatiegids). Voor de interne doorstroom van Onderwijs aan nieuwkomers naar regulier onderwijs binnen onze eigen school, hebben we een doorstroomprotocol ontwikkeld. Waar de nieuwkomer ook naar toe gaat, we werken samen met het kind, de ouders en nieuwe school om de overstap zo goed mogelijk te laten verlopen. Uiteraard nemen we binnen onze unit op passende wijze afscheid van de nieuwkomer. Een bijzonder moment: wij zijn vaak de eerste school in het nieuwe land en waar het kind veel heeft geleerd. Kinderen komen na de periode op Kindcentrum Mozaïek vaak nog terug naar onze school om te delen hoe het met ze gaat.

Doorstroomprogramma in samenwerking met Jan van Brabant college (EOA)

Nieuwkomers die tijdens de periode op onze school 12 jaar worden, kunnen doorstromen naar het Jan van Brabant college, locatie Gasthuisstraat. Dat is een school binnen het Voortgezet onderwijs die voor Helmond en de Peelgemeenten de Eerste Opvang Anderstaligen (EOA) biedt. Voor de nieuwkomers die doorstromen hebben we in samenwerking met Jan van Brabant college een Doorstroomprogramma. Het doel is om de kinderen wegwijs te maken op de nieuwe school en te zorgen dat ze een fijne start kunnen maken. Het programma bestaat uit:

- Oud-leerlingen van Kindcentrum Mozaïek, die op Jan van Brabant college zitten, komen als 'gast-leerling' op onze school vertellen over hoe het is op de nieuwe plek. Vooraf stellen onze kinderen vragen op en in een spelvorm worden deze vervolgens beantwoord.
- Er is een meekijkmoment gepland waarop onze kinderen samen met de leerkracht een bezoek brengen aan het Jan van Brabant college. Ze doen een speurtocht in de school en krijgen gastlessen. Op deze manier maken ze op een prettige manier kennis met het gebouw, de leerkrachten en werkwijze.
- De nieuwkomers die doorstromen maken op onze locatie een TOA-toets die helpt om de leerroute te bepalen op het Jan van Brabant college. Deze toets wordt door de collega's van Jan van Brabant afgenomen in de vertrouwde omgeving op Kindcentrum Mozaïek.

- We monitoren periodiek de doorstroomaantallen en brengen zorgcasussen tijdig in kaart. Net als bij de doorstroom naar regulier onderwijs is er ook een overdrachtsprocedure.

Expertisedeling

Kindcentrum Mozaïek is gespecialiseerd in onderwijs aan nieuwkomers. De expertise die we in huis hebben, maken we ook deelbaar. Dat organiseren we bij bepaalde expertisevragen op onze locatie en bij andere vragen past het beter om naar uw school of organisatie te komen. Het is maatwerk en we kijken graag met u naar de mogelijkheden. De beschikbare expertises zijn:

- Met een intake en nulmeting de beginsituatie van een nieuwkomer in kaart brengen
- Leerlijn, passende doelen en een Ontwikkelingsperspectief (IOP) opstellen
- De doelen vertalen naar een onderwijsaanbod
- Traumasensitief onderwijs en sociaal-emotioneel leren
- Diversiteitssensitief werken
- Educatief partnerschap versterken met nieuwkomers

De wijze van expertise delen kan in afstemming. Voorbeelden hiervan zijn consultatie en advies, presentatie, workshop en coaching on the job.

Voor vragen over de expertisedeling of wanneer u of uw organisatie een expertisevraag heeft, kan u contact opnemen met dhr. Paul Nijhof (coördinator nieuwkomersonderwijs en expertisedeler) via p.nijhof@qliqprimair.nl of 0627130843. Als non-profitorganisatie factureren we bij externe diensten alleen de kosten van de uren.

Samenwerking met de GGD

De GGD screent de nieuwkomers op school. Dit maakt het voor ouders laagdrempeliger om naar de afspraak te komen, omdat school een bekende en vertrouwde plek is. Wij helpen de GGD met de communicatie naar ouders toe. Voor gegevensuitwisseling tekenen de ouders tijdens onze intake, waardoor een SMS met een afspraakherinnering mogelijk wordt. Ook leggen we ouders tijdens de intakeprocedure uit wat de GGD doet en waarom de screening belangrijk is. Door deze opzet zijn de no-shows van nieuwkomers bij de GGD nihil op onze locatie. Inhoudelijk biedt de samenwerking veel voordelen: de lijntjes zijn kort en hierdoor is de informatie-uitwisseling m.b.t. de gezondheid van het kind tussen school, ouders en GGD makkelijk. Belangrijk om in de aanvangsfase op school informatie te ontvangen over de visus, gehoor en algemene gezondheid. We kunnen bij zorgelijke signalen de GGD ook vragen om kinderen met urgentie op te roepen. Verder is het bij bepaalde casussen (m.b.t. voortgang) makkelijk om de medewerkers van de GGD te raadplegen of te informeren. Uiteraard in afstemming met ouders. Ook nemen we de rol om de ouders uit te leggen hoe hier de gezondheidszorg werkt. We geven ze informatie over o.a. het inschrijven bij een huisarts of tandarts. Om ouders in het algemeen een beeld te geven van hoe in Nederland de eerstelijnszorg werkt, zijn de meertalige infographics van Pharos handig. Deze zijn te vinden op www.pharos.nl.

Bijlage 1 – korte versie van de aanmeldprocedure (meerdere talen beschikbaar)

Aanmeldprocedure Kindcentrum Mozaïek – Onderwijs aan nieuwkomers

Nederlandstalige versie

Aanmelden

Op kindcentrum Mozaïek bieden we **Onderwijs aan nieuwkomers**. U kan onderstaande aanmeldcriteria bekijken en zien of uw kind in aanmerking komt voor dit type onderwijs. Verder staan er onze contactgegevens voor uw vragen en het aanmelden van de kinderen.

Aanmeldcriteria Onderwijs aan nieuwkomers (OAN)			
Leeftijd	Datum in Nederland	Nationaliteit	Woongebied
6 tot 12 jaar	Korter dan 1 jaar in Nederland	Niet-Nederlands	Gemeente Helmond

Kinderen kunnen telefonisch, per mail of door een bezoek aan school aangemeld worden.

Contactgegevens Onderwijs aan nieuwkomers (OAN)		
Mail		p.nijhof@qliqprimair.nl
Telefoon		0492 525 177
Mobiel nummer		06 27130843 <i>*Er kan via SMS en WhatsApp gecommuniceerd worden</i>
Adres locatie nieuwkomers Postcode en plaats		Ruusbroecstraat 1 5702AW in Helmond
Adres hoofdlocatie Postcode en plaats		Nieuwveld 61 5702HW in Helmond

We willen bij de aanmelding van uw kind voor **Onderwijs Aan Nieuwkomers graag weten:**

- Voor- en achternaam van het kind
- Woonadres (of de woonplaats waar het kind gaat wonen bij aankomst in Nederland)
- Nationaliteit van het kind
- Datum waarop het kind in Nederland is gevestigd (of gaat vestigen)

Als de informatie bij ons bekend is en uw kind komt in aanmerking voor Onderwijs aan nieuwkomers, dan maken we graag met u een afspraak voor een rondleiding en intake.

Als u een afspraak heeft voor een rondleiding en intakegesprek, dan komt u samen met uw kind. Verder vragen we u om identiteitsgegevens en de inschrijving van de gemeente (BRP) mee naar school te nemen.

Bijlage 2 – Protocol voor het vroegtijdig signaleren van problemen in de moedertaal

Het protocol is beter leesbaar op liggend formaat A4. U kan de staande versie in dit document beter leesbaar maken door het zoompercentage te verhogen.

